

NOTITIES UIT DE IJSSELMEERPOLDERS – 12

Atte van den Berg

Wittemerslag 17, 8131 WH Wijhe

Berg, A. van den, 2016. *Otidea tuomikoskii*. *Coolia* 59(2): 101–103.

Recent collections of *Otidea tuomikoskii* from The Netherlands are described and illustrated.

Op 27 september maakten Truus de Fluiter en ik een wandeling door het Roggebotzand in Oost-Flevoland. Het doel was een sparrenperceel te bezoeken, waar we, ondanks de droogte van de voorgaande weken, nog wel wat paddenstoelen dachten te vinden. De eerste aanblik was al veelbelovend: een tiental Sombere knolparasolzwammen (*Chlorophyllum olivieri*), die nog geen spoor van achteruitgang vertoonden. Daarna nog grote hoeveelheden Sparrenveertjes (*Pterula multifida*), Groenwordende koraalzwammen (*Ramaria abietina*) en drie soorten aardsterren in behoorlijke aantallen: de Gewimperde, de Grote en de Gekraagde aardster (*Geastrum fimbriatum*, *G. pectinatum* en *G. triplex*). Het mooist van alles: een tiental Hazenoren.

Het determineren van die Hazenoren leverde heel wat hoofdbreken op, maar uiteindelijk, en met hulp van Henk Huijser, bleek het *Otidea tuomikoskii* te zijn. De nieuwe *Otidea*-tabel uit Persoonia (Olariaga, 2014) voerde er overtuigend heen. In 2014 was hij voor de eerste maal in boswachterij Dorst bij Breda in Nederland gevonden en door Luciën Rommelaars als zodanig gedetermineerd.

Groot was mijn verbazing, toen ik later via-via van Mirjam Veerkamp een *Otidea* kreeg, die uiterlijk niet direct op de vondst van het Roggebotzand leek, maar microscopisch wel grote overeenkomsten vertoonde. Ook deze heb ik naar Henk Huijser opgestuurd en het antwoord was bevestigend: weer *Otidea tuomikoskii*. Deze vondst op 10-10-2015 in het Hollandse Hout bij Lelystad was eveneens onder Fijnspaar gedaan. Een paar dagen later heeft Nico Dam hem op de foto gezet.

Otidea tuomikoskii is door Harmaja (1976) beschreven uit Finland. Na deze publicatie bleek de soort, behalve in verschillende Europese landen, ook in de USA en China op te duiken; tot nog toe dus alleen op het noordelijk halfrond en meestal in sparrenbossen, maar er zijn ook meldingen van onder dennen en *Quercus ilex*. Zelf heb ik hem gezien tijdens de Buitenlandse Werkweek 2013 in de Pfalz (Van den Berg, 2014). In mijn beschrijving heb ik destijds vermeld: in naaldbos op kalkrijke grond. Hij kan echter ook op zure grond voorkomen (A. Gminder, pers. comm.).

Goede tekeningen van de microscopie van *Otidea tuomikoskii* staan in Karstenia 50 (Carbone et al., 2010) en in het eerste deel van Cahiers de la FMBDS (Van Vooren, 2014).

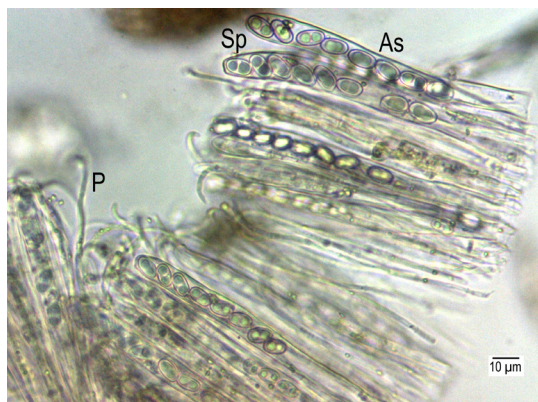
Figuur 1. *Otidea tuomikoskii*, Vondst Roggebotzand. (Foto: Atte van den Berg)



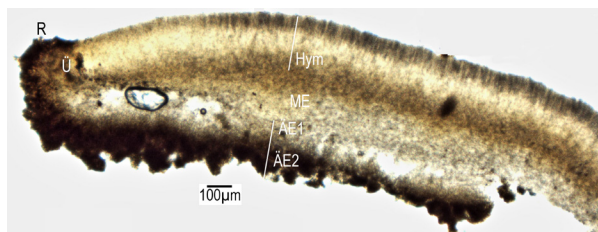


Figuur 2. *Otidea tuomikoskii*, Vondst Hollandse Hout. (Foto: Nico Dam)

Met dank aan Henk Huijser voor zijn hulp bij het determineren en Jürgen Häffner voor het maken van de microscoop-opnamen.



Figuur 3. *Otidea tuomikoskii*, asci en sporen. Vondst Roggebotzand. (Foto: Jürgen Häffner)



Figuur 4. *Otidea tuomikoskii*, doorsnede met fijnwrigtig receptaculum. Vondst Roggebotzand. (Foto: Jürgen Häffner)

***Otidea tuomikoskii* Harmaja**

Vruchtlichamen: meestal oorvormig met een versmalde basis, de randen naar binnen gebogen, totale hoogte tot 40 mm, breedte tot 6 mm, gespleten tot aan de versmalde basis.

Hymenium: lichtgeelbruin tot geeloranje.

Receptaculum: lichtbruin met okerzweem, in de lengte fijn geplooid, bezet met kleine, iets donkerder conische wratjes.

Sporen: glad, ellipsvormig, met 2 guttules, soms vergezeld van enkele kleinere, soms versmelten de twee druppels tot een, hyalien, $9,99\text{--}11,86 \times 5,44\text{--}5,93 \mu\text{m}$. $L_{\text{gem.}} = 10,82 \mu\text{m}$, $B_{\text{gem.}} = 5,73 \mu\text{m}$, $Q = 1,74$ (Sporen: Type 1, Van Vooren, 2008).

Asci: $195 \times 11 \mu\text{m}$, operculaat, J-, basis pleurorynch.

Parafysen: licht tot hoekig gebogen, soms met korte uitstulpingen, top met korreltjes gevuld.

Het buitenste excipulum is een textura angularis, terwijl de wratjes uit langwerpige cellen bestaan met soms een lengte van meer dan $85 \mu\text{m}$. Sommige cellen van het buitenste excipulum bevatten incrustaties, die in amberkleurige druppels veranderen in Melzers' reagens (Harmaja, 2009).

Het fijnwrigtige receptaculum zorgt voor: "Ein etwas abenteuerlicher deutscher Name: Grosser Schleifpapier Ohrling" (Grote schuurpapieroorzwam) (J. Häffner, pers. comm.).

Literatuur

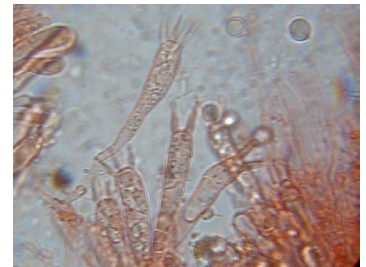
- Berg, A. van den, 2014. Enkele ascomyceten tijdens de Buitenlandse Werkweek 2013. *Coolia* 57(3): 129–131.
- Carbone, M., Camp, E. & Vauras, J. 2010. Records on *Otidea mirabilis* and *O. tuomikoskii*. *Karstenia* 50: 25–34.
- Harmaja, H. 1976. New species and combinations in the genera *Gyromitra*, *Helvella* en *Otidea*. *Karstenia* 15: 29–32.
- Harmaja, H. 2009. Studie in *Otidea* (Pezizales). *Karstenia* 48: 33–48.
- Olariaga, I., Van Vooren, N., Carbone, M. & Hansen, K. 2014. A monograph of *Otidea*. *Persoonia* 35: 166–229.
- Van Vooren, N. 2008. Key to the species of the genus *Otidea*. Ascofrance.com
- Van Vooren, N. 2014. Contribution à la connaissance des Pézizales (Ascomycota) de Rhône-Alpes-1. *Cahiers de la FMBDS* 3.

BIJZONDERE WAARNEMINGEN EN VONDSTEN

Kremer, G. 2016. Grauwe sikkelkoraalzwam (*Clavulinopsis umbrinella*). *Coolia* 59(2): 103.



Vrijdag 19-11-2015 - het is wisselend bewolkt. Er trekken veel buien over het land, en dus is het somber weer. Maar dat kan mij niet tegenhouden om mijn dagelijkse wandeling te maken. Ik had mij voorgenomen om eens te gaan kijken bij de



wasplaten, en langs de oude Vechtarmen in Junne naar andere soorten die van nat houden. In de weiden loopt bijna het hele jaar jong vee te grazen, waardoor het gras en alles wat daar groeit tussen de heuvels van de weidemier, kort gehouden wordt. Deze heuveltjes zie je overal en ertussen staan wasplaten van allerlei kleur. Daar vond ik ook een koraalzwam, die wat weg had van een Sikkelkoraalzwam, maar die daarvoor te groot was en ook anders van kleur. Dat betekende foto's maken en materiaal meenemen om te onderzoeken. Om hulp te krijgen zette ik mijn vondst op Waarneming.nl. Al snel kreeg ik adviezen van Henk Huijser. Ik maakte microscopische foto's van sporen en gespen en plaatste die ook op de site. Henk kwam direct met de goede naam: het was de zeldzame Grauwe sikkelkoraalzwam, *Clavulinopsis umbrinella*. Mijn dag kon niet meer stuk.



NAAMSWIJZIGING

In *Coolia* 59(1), p. 6 wordt als nieuwe soort *Badhegyia uralensis* beschreven. De wetenschappelijke naam van deze soort is echter inmiddels gewijzigd in (en wordt opgenomen onder) *B. setispora*.